

Studiehæfte

Det Kongelige Teater

Onegin

8.-10. klassesetrin - gymnasiet

Indhold

Ballettens handling	s. 3
Det overflødige menneske	s. 5
Alexander Pusjkin	s. 5
Fra roman til opera til ballet	s. 6
Drømmen om den uopnåelige kærlighed	s. 7

Skolebilletter

Skolebilletter til 40 kr. kan bestilles til alle de spille-dage, der er markeret som skoleforestillinger.
Se www.kglteater.dk for datoer.

Der skal bestilles min. 10 billetter for at opnå skolerabat.

Skolebilletter kan bestilles via formularen på www.kglteater.dk eller på tlf. 3369 6969.

Skolerabatten omfatter: Børnehaver, fritidshjem, SFO'er, fritidsklubber, folkeskoler, ungdomsskoler, privat- og friskoler, gymnasier, HF-studier, handels-skoler og øvrige anerkendte ungdomsuddannelser.

U30

Ønsker I billetter til spiledage udenfor de udvalgte skoleforestillinger, kan der bestilles U30-billetter.

U30-billetter giver 65% rabat i forhold til løssalg-s-prisen.

U30-billetter kan bestilles af alle under 30 år.

For hver 10 bestilte U30-billetter kan der bestilles 1 lærerbillet.

U30-billetter kan bestilles via www.kglteater.dk, www.billetnet.dk eller tlf. 3369 6969, tlf. 7015 6565.

Introduktion

Er der fortrydelsesret på ægte kærlighed? Alexander Pusjkins udødelige versroman *Eugen Onegin* danner udgangspunktet for John Crankos ballet *Onegin* om livet i de højere kredse i zartidens Rusland. Det er den universelle historie om at gå glip af den store kærlighed og selve livet. *Onegin* er et af balletverdens mest højspændte dra-maer, kendt for sin flammende lidenskab og sine stormfulde pas de deux'er, og den har i mange år været et hovedværk i Den Konge-lige Ballets moderne repertoire.

Dette undervisningsmateriale kan både an-vendes som forberedelse til forestillingen og som efterbehandling heraf. God fornø-jelse med forestillingen – her i hæftet såvel som i teatret!

Ballettens handling

1. akt

Vi befinder os på et gods, på landet uden for den russiske by Skt. Petersborg i 1820'erne. Madame Larina og hendes døtre Tatjana og Olga er ved at lægge sidste hånd på deres festkjoler, som skal bruges ved det kommende selskab. Det er snart Tatjanas fødselsdag, og dette skal fejres ved en stor fest.

Ind kommer nogle af de unge piger fra egnen. De leger den gamle leg "kig ind i spejlet, og du vil se din kommende elskede".

Nu ankommer også den unge digter Lenski, Olgas forlovede. Med sig har Lenski sin nye ven Eugen Onegin, en ung playboy fra Skt. Petersborg. Onegin er træt af selskabslivet i byen og er nu taget ud på landet for se, om det kan bringe ham nogen morskab. Fuld af ungdommelige, romantiske fantasier forelsker Tatjana sig hovedkulds i den mystiske fremmede, som er så anderledes end de folk fra landet, som hun normalt omgås. Onegin derimod ser kun

Onegin

Balletten *Onegin* er i 3 akter. Den er skabt af koreografen John Cranko. Balletten havde verdenspremiere i 1965.

Handlingen til balletten er hentet fra Alexander Pusjkins berømte versroman *Eugen Onegin* fra 1823-1831. Til ballettens lydside har komponisten Kurt-Heinz Stolze bearbejdet og orkestreret et udvalg af Tjajkovskijs kompositioner.

en ung, bondsk pige, som læser alt for mange romantiske bøger.

Senere samme aften skriver Tatjana et brev til Onegin, hvori hun erklærer ham sin store kærlighed. Hun beder sin barnepige om at bringe brevet til Onegin.

2. akt

Egnens herskaber er ankommet til Tatjanas fødselsdagsfest. Onegin keder sig over selskabet. Det er jo netop dette selskabsliv, han har forsøgt at undslippe i Skt. Petersborg. Samtidig irriteres han over Tatjanas brev, som han udelukkende opfatter som et udtryk for en umoden teenagers dagdrømme. Han finder Tatjana og fortæller hende, at han på ingen måde kan elske hende og river hendes brev i stykker foran hende. Tatjana bryder sammen i fortvivlelse over afvisningen, hvilket blot øger Onegins irritation. Madame Larina præsenterer i stedet Tatjana for den unge Prins Gremin. Tatjana kan imidlertid ikke glemme sit knuste hjerte og lægger knapt nok mærke til den unge bejler.

I irritation over både Tatjanas tilnærmelser og selskabets kedsommelighed vælger Onegin at provokere sin ven Lenski. Han begynder at flirte med Lenskis forlovede, Olga, som spøgefuldt går med på legen. Lenski derimod tager sagen yderst alvorligt, og ansporet af sine høje romantiske idealer udfordrer han Onegin til en duel. Tatjana og Olga prøver at tale ham fra det, men Lenski insisterer på at møde Onegin i duel. Ved den efterfølgende duel dræber Onegin sin ven Lenski.

3. akt

År senere ankommer Onegin til Skt. Petersborg. Han har tilbragt mange år i udlandet på flugt fra den følelse af tomhed og formålsløshed, der forfølger ham. Ved et bal hos den formuende Prins Gremin møder han Gremins hustru. Onegin forbavsnes, da han genkender den unge, elegante prinsesse. Det er Tatjana, den unge pige, som han engang så barskt afviste. Da han ser, hvilken kvinde Tatjana har udviklet sig til, fortryder han bittert sin afvisning, og hans liv synes ham om muligt endnu mere tomt og formålløst.

Senere skriver Onegin til Tatjana og erklærer hende sin store kærlighed og beder om at møde hende, men Tatjana ønsker ikke at møde ham. Alligevel besøger han hende samme aften i hendes gemak. Tatjana berøres først af sin ungdoms store kærlighed, men hun indser til sidst, at Onegins kærlighedserklæring er kommet for sent. For øjnene af ham river hun hans brev i stykker og beordrer ham til at forlade hende for altid.

Det overflødige menneske

Med versromanen *Eugen Onegin* havde Pusjkin skabt en ny persontype i litteraturen, *det overflødige menneske*. Et menneske, som er ramt af en følelse af mangel på formål og retning i sit liv. Denne persontype synes at være vokset direkte ud af den aristokratiske ungdoms liv i Skt. Petersborg. Et liv, som Pusjkin også selv smagte på. Aristokratiets liv var centreret omkring selskabslivet og alle de sociale konventioner og forpligtigelser, der blev skabt hertil. For et ungt menneske, der skal finde sin egen vej, har dette sikkert kunnet føles både svært og formålsløst. Som en del af aristokratiet var man født til sine privilegier og skulle aldrig gøre sig fortjent hertil. Det var et liv, der stod i skarp kontrast til livet blandt andre dele af befolkningen, hvis formål oftest var klart formuleret i forhold til at tjene til dagen og vejen.

Onegin er den typiske repræsentant for Skt. Petersborgs aristokratiske ungdom, et eksempel på *det overflødige menneske*. Han mangler en retning og et formål med sit liv. Han er træt af selskabslivet i Skt. Petersborg og dets snævre rammer. Og hans livslede bliver til en fremmedgjorthed fra livet. I stedet for at gå ind i livet træder han ud af det.

I takt med at følelsen af fremmedgjorthed øges, forstærkes også trangen til at flygte ind i en anden, idealiseret verden. Både Onegin, Lenski og Tatjana flygter ind i en romantiseret verden. Men udfaldet heraf bliver meget forskelligt for de tre. Lenski møder sit endeligt tidligt i historien, da han i overensstemmelse med sine romantiske overbevisninger udfordrer Onegin til duel.

Alexander Pusjkin

Alexander Pusjkin (1799-1837) er en af den russiske litteraturs hovedfigurer. Han var med til at skabe den moderne russiske litteratur. Hans litterære stil og ikke mindst hans anvendelse og forfinelse af det russiske sprog gav inspiration til de kommende generationer af russiske forfattere.

Temaerne i *Eugen Onegin* har Pusjkin ikke grebet ud af den blå luft. Man kan finde flere sammenfald mellem Pusjkins eget liv og figurerne i *Eugen Onegin*. Pusjkin var selv en del af Stk. Petersborgs aristokratiske liv, hvor han bevægede sig rundt i zartidens finere selskaber. Hans hustru i særdeleshed var aktiv i selskabslivet og var efter sigende meget ombejlet.

Som en tragisk krølle på historien står Pusjkins egen død. For han døde nemlig selv efter en duel meget lig duellen i *Eugen Onegin*. Frustreret over tiltagende gæld og over hans hustrus tydelige utroskab udfordrede Pusjkin sin hustrus elsker til en duel. Begge duellanter blev såret, Pusjkin i en sådan grad, at han døde af sine sår to dage senere, kun 37 år gammel.

Tatjana adskiller sig i løbet af historien herfra. For nok forveksler hun i starten virkeligheden med sine romaners romantiske fortællinger, men modsat Onegin udvikler hun sig igennem historien. Ved ballettens afslutning står hun frem som en moden kvinde med klare mål og værdier for sit liv. Hun ender med at være Onegin følelsesmæssigt overlegen. Onegin derimod synes slet ikke at flytte eller udvikle sig i løbet af historien.

Onegin får aldrig rigtigt taget livet ved hornene. Han driver af sted uden at finde sin plads eller sit formål. Onegin befinder sig i en tilstand af livslede, der forhindrer ham i at udvikle sig. Det er også denne tilstand, der i sidste ende udløser hans store frustration: han har ikke udnyttet de chancer, han er blevet givet. Han har tabt muligheden for Tatjanas kærlighed for altid. Hans selvbedrag bliver tydeligt for ham.

Følelsen af at være overflødig er en følelse, som også mange mennesker i dag kan nikke genkendende til. En følelse af at være strandet uden at have kræfterne eller overskuddet til at vide hvor man er, og hvor man skal hen. Det kan være en kort forbigående følelse eller en dybere, længerevarende eksistentiel krise-tilstand. Måske er der ikke så langt fra Skt. Petersborgs aristokratiske ungdoms følelse af meningsløshed til det at være ung i dag. Måske ville den moderne udgave af Onegin hænge ud på gaden, drive omkring uden at deltage og dermed lade livet passere forbi uden at tage det ved hornene. Men ligesom dengang kræver livet også nu, at man tager stilling. Man må selv gøre arbejdet og forme og finde målene. Ellers bliver livet formålsløst.

Fra roman til opera til ballet

Pusjkins historie om Eugen Onegin har været emne for mange forskellige iscenesættelser. Blandt andet skrev komponisten Tjajkovskij allerede i 1879 sin opera *Eugen Onegin*. Næsten 80 år senere skabte John Cranko så sin udgave af Pusjkins historie. Det var netop, da han så en opførelse af Tjajkovskijs opera, at han fik idéen til at skabe sin egen ballet over denne historie. I Crankos øjne passede historien nemlig endnu bedre til ballettens verden. For i balletten kunne han gennem dansen netop udtrykke alle disse usagte og indviklede følelser, som historien er spækket med.

Musikalsk blev Cranko lidt i samme boldgade. I stedet for at genanvende Tjajkovskijs musik fra operaen valgte han at arbejde med andre dele af Tjajkovskijs musik. Tjajkovskijs klaverstykker og hans symfoniske fantasi *Francesca da Rimini* blev det musikalske udgangspunkt, som Cranko udvalgte til sin ballet. Herefter blev musikken givet videre til komponisten Kurt-Heinz Stolze, som har bearbejdet og orkestreret den således, at den passer til ballettens format. Ved netop at holde fast i Tjajkovskijs musik har Cranko også fået mulighed for at skabe en musikalsk stemning, der emmer af den russiske zartids selskabsliv.

Drømmen om den uopnåelige kærlighed

Først vil han ikke have hende, men hun vil have ham. Så vil hun ikke længere have ham, men nu vil han have hende ... Kærlighedens forviklinger i balletten Onegin kan synes banale og som hentet ud af den ugentlige Tine Bryld-brevkasse. Alligevel, eller måske netop derfor, er der også noget ved disse banale og almenmenneskelige kærlighedshistorier, der griber fat i noget helt dybt i os.

Kærlighed på film, teater, i bøger og musik vælter ind over os i vores dagligdag. Det er de helt store følelser, der kommer til udtryk. Stormombruste forhold, hvor de elskende skal gå så meget igennem, før de kan få hinanden. Og kærligheden virker næsten stærkest, når den ikke bliver forløst. Idet kærligheden er umulig, og de to elskende aldrig får hinanden.

Selvom om den kærlighed, som vi finder i fiktionens verden, kan virke dragende og fascinerende, må vi også sande, at virkelighedens kærlighed har nogle helt andre spilleregler. I virkelighedens verden må kærlighed indgå i vores almindelige hverdag, en hverdag, som er styret af rutiner og forpligtigelser. Og her må den stormombruste, altopslugende kærlighed ofte vige pladsen for opvasken i køkkenet, lektierne, der skulle have været afleveret allerede i går, eller det obligatoriske familiebesøg i Jylland.

Man kan sige, at fiktionens verden imiterer eller efterligner virkelighedens kærlighed, og samtidig hiver den også kærligheden ud af vores egen triste og grå hverdag. Måske netop derfor fænger romanernes passion og kærlig-

hedsforviklinger i os. Den giver os mulighed for at føre følelserne helt ud i de ekstremer, som virkelighedens kærlighed sjældent bevæger sig ud i. Man kan måske sige, at romanernes skildring af kærlighed lukker op til et frirum, hvor vi kan eksperimentere. Til et slags følelsesmæssigt motionsrum.

Det er netop også denne drøm om den romantiserede kærlighed, kærligheden fra romanerne, der kommer til udtryk i *Onegin*. For er Tatjanas drøm om Onegins kærlighed ikke blot en drøm hentet direkte ud af kærlighedsnovellerne? Drømmen om den spændende fremmede? Og hvorfor vil Onegin først have Tatjana, da hun ikke længere er opnåelig?

Tatjana begraver i starten af fortællingen sit hoved i bøgernes verden. Hun drømmer om en kærlighed som den, hun finder i bøgernes fortællinger. Da Onegin som den mystiske fremmede, taget ud af romanernes verden, dukker op, forelsker hun sig hovedkulds i ham. Men herved får Tatjana også forskellen på dagdrømmens og virkelighedens kærlighed at føle. Som heltinderne i sine romaner skriver hun et følelsesladet brev til Onegin, hvori hun erklærer ham sin store kærlighed. Men hun får absolut ikke det svar, som hun forventer, og som hun kender fra sine romantiske bøger. Onegin afviser hende blankt og følelseskoldt.

Og hvad med Onegin? Hvorfor vil han først have Tatjana, da han ikke længere kan få hende? Det lader til, at netop den uopnåelige kærlighed virker som et fluepapir på ham. Først idet kærligheden er uopnåelig, bliver den interessant for ham. Samtidig kan man på ingen måde sige, at denne tilstand gør ham lykkelig, den efterlader ham derimod i en følelse af tomhed og mangel på formål. Som tankeeksperiment kun-

ne man jo forestille sig en alternativ slutning på historien: hvad nu hvis Tatjana alligevel havde forladt sin mand til fordel for Onegin? Mon Onegin så stadigvæk ville have været interesseret? Dette spørgsmål giver balletten os selvfølgelig ikke noget svar på. Onegin får ikke mulighed for at vende om og ændre sine gerninger, for moralen i balletten er netop, at der ingen fortrydelsesret er på kærligheden. Onegin får ingen ny chance, han har spildt sit liv i meningsløshedens og livsledens navn, og han står ved ballettens slutning tilbage gennemtæret af fortvivlelse og frustration.

Det Kongelige Teater

© Det Kongelige Teater og Skoletjenesten 2008

Koreografi: John Cranko
Musik: Tjajkovskij bearbejdet af Kurt-Heinz Stolze
Scenografi: Jürgen Rose
Dirigent: Graham Bond

Tekst: Ulla Hahn Ranmar/
Skoletjenesten/
Musikken i Skoletjenesten
Foto: David Amzallag
Layout: Kristin Wiborg/
Skoletjenesten

